

teissa lehdoissa ja lehtokorvissa ainakin esiintymän ydinalue tulee jättää käsittelemättä. Inventointiaineiston perusteella kuivissa lehdoissa esiintyy tikankontin seuralaisena muita uhanalaisia lajeja yli 70 %:lla esiintymistä. Kuivissa lehdoissa tulee siten kyseeseen ainoastaan kuusten poisto. Kuuset tulee kaikilla kasvupaikoilla aina karsia esiintymän ulkopuolella, sillä karsintajäte ja neulaskarikerke tukahduttavat kasvustoja.

Uudistushakkuut ja voimakkaat maanmuokkaukset muuttavat tikankontin elinympäristöä niin oleellisesti, että ne eivät ole mahdollisia tikankontin kasvupaikoilla. Tikankontin maavarsi sijaitsee humuskerroksessa lähellä maan pintaa, joten esiintymillä ei tule tehdä maanpinnan käsittelyä. Metsänkäsittelyn yhteydessä mahdollisesti tapahtuva vähäinen maanpinnan rikkoutuminen ei kuitenkaan näytä olevan tikankontille haitaksi.

KIRJALLISUUTTA

Jäkäläniemi, A. 2005: Puuston poiston vaikutukset tikankontin populaatiorakenteeseen ja lisääntymisenestykseen. Raportti metsänkäsittelykokeen tuloksista. – Metsähallitus, Pohjanmaan-Kainuun luontopalvelut, Kuusamo. 10 s, 1 liite.

Kulmala, P. 2004: Tikankontin kasvupaikkojen hoito- ja metsänkäsittelykokeet Life-hankkeessa: Menetelmien kuvaus. – Metsähallitus, Perä-Pohjolan luontopalvelut, Rovaniemi. 20 s.

Laitinen, T. 2005: Tikankontin tila Suomessa. – Käsikirjoitus. Metsähallitus, Pohjanmaan-Kainuun luontopalvelut, Kuusamo.

Lisätietoja

Tiina Laitinen, Metsähallitus
Torangintaival 2, 93600 Kuusamo
Puh. 0205 64 6804
Tiina.Laitinen@metsa.fi
www.metsa.fi

Metsähallitus 2005. • Painatuskeskus Finland, Rovaniemi. 500 kpl.

Tikankontin ja lettorikon suojelu Pohjois-Suomessa.
LIFE-hanke 2000-2005

METSÄNKÄSITTELYSUOSITUKSET TIKANKONTIN KASVUPAIKOILLE

Metsähallituksen Perä-Pohjolan luontopalveluiden koordinoimassa Life-hankkeessa Tikankontin ja lettorikon suojelu Pohjois-Suomessa tehtiin metsänkäsittelykokeita kymmenellä tikankontin kasvupaikalla 2001-2002. Kasvustojen tilaa metsänkäsittely- ja kontrollikohteilla seurattiin neljän vuoden ajan ja seuranta-aineisto käsiteltiin tilastollisesti.

Hankkeessa inventoitiin lisäksi yli 600 tikankontin kasvupaikkaa Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin Natura 2000-alueilla. Inventoinneissa kerättiin tietoja mm. tikankonttikasvustojen laajuudesta ja populaatiorakenteesta, kasvupaikkatyypistä ja kasvupaikan puustosta, sekä arvioitiin esiintymien luonnontilaa ja sitä muuttaneita tekijöitä. Seuranta- ja inventointiaineiston perus-

teella laadittiin metsänkäsittelysuositukset sovellettaviksi pohjoisen havumetsävyöhykkeen kasvupaikoilla. Tikankontin seuranta metsänkäsittelyaloilla jatketaan tulevana vuosina, ja suositukset päivitetään tarvittaessa. Hankkeessa kertynyttä tietoa hyödynnetään tikankontin tilaa arvioivassa raportissa (Laitinen 2005).

Kuva: Raimo Rajamäki

TULOKSET SEURANTA-AINEISTON PERUSTEELLA

Life-hankkeen metsänkäsittelykokeissa seurattiin harvennushakkuiden vaikutusta tikankonttikasvustoihin. Suurin osa koealoista oli tuoreissa lehdoissa, mutta joukossa on myös lehtokorpi- ja kuivan lehdon kohteita (Kulmala 2004). Aineistolle tehtiin tilastollinen testaus sekä populaatio- että versotasolla. Populaatio- tasolla havaittiin, että koealoilla oli käsittelyn jälkeen enemmän kukkia ja kukkivia versoja ja kukattomat versot olivat lyhyempiä kuin ennen hakkuuta (Jäkäläniemi 2005). Lisäksi havaittiin viitteitä siitä, että taimien lukumäärä koealoilla lisääntyi. Versotasolla havaittiin, että koealojen populaatioissa oli käsittelyn jälkeen enemmän kukkaversoja, kukkia ja kotia kuin ennen hakkuuta.

Seuranta-aineiston perusteella puuston poistaminen on parantanut lisääntymismenestystä, joskaan se ei vielä näin lyhy-

ellä seurantajaksolla heijastunut populaatiotasolle taimi- eikä kotatuotantoon (Jäkäläniemi 2005).

HUOMIOITA INVENTOINTIAINEISTON PERUSTEELLA

Inventointiaineisto antaa viitteitä siitä, että tikankontti reagoi kasvupaikkansa luonnontilan muutoksiin eri tavoin kasvupaikkatyypistä riippuen (Laitinen 2005). Muutoksen laatu kasvupaikoilla vaihteli hakkuista maanpinnan käsittelyihin ja esiintymien poikki kulkeviin uriin ja polkuihin. Luonnontilaltaan muuttuneiden kuivien ja kosteiden lehtojen sekä lehtokorpien tikankontti- esiintymillä oli vähemmän versoja kuin luonnontilaisilla kasvupaikoilla. Sen sijaan muuttuneilla tuoreiden lehtojen tikankonttiesiintymillä versoja oli enemmän kuin luonnontilaisilla kasvupaikoilla. Pienimuotoinen, puunkorjuun yhteydessä tapahtunut maanpinnan rik- koutuminen ei näyttänyt pienentäneen tikankonttikasvus-

toja tuoreissa lehdoissa. Esiintymillä, joiden poikki kulki polkuja tai jotka sijaitsivat metsäkoneurien läheisyydessä, oli enemmän versoja kuin täysin luonnontilaisilla esiintymillä. Vaikutus saattaa johtua pienialaisesta sammalpeitteen rikkomisesta, mutta myös valoisuuden lisääntymisestä.

METSÄNKÄSITTELYSUOSITUKSET TIKANKONTIN KASVUPAIKOILLA

Tikankontin kasvupaikat ovat yleensä metsälain 10 §:n tar- koittamia erityisen tärkeitä

elinympäristöjä, joiden ominaispiirteet tulee säilyttää met- sien hoidossa. Tikankonttia voi esiintyä eteläisessä Suomessa myös luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisilla suojelluilla luontotyypeillä, joita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu.

Life-hankkeen seuranta- ja inventointiaineiston perusteella tikankontti on laji, joka useim- milla kangasmaan kasvupai- koillaan näyttää hyötyvän varo- vaisesta puuston käsittelystä ja pienialaisesta sammalpeitteen rikkomisesta. Tikankontin kas- vupaikoilla esiintyy hyvin usein myös muita uhanalaisia lajeja, joiden elinympäristöva- atimukset tulee hakkuissa ottaa huomioon.

Kevyet kasvatushakuut näyt- tävät soveltuvan tikankontin kasvupaikoille varsinkin tuo- reissa lehdoissa. Esiintymälle on kuitenkin suotavaa jättää enemmän puustoa kuin mikä olisi harvennussmallien mukai- nen puuston tavoitetaso. Kos-